

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Sonja Karlsson

Lajv och rätt

Rättsliga bedömningar kring levande rollspel

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Uppsats på juristprogrammet

15 högskolepoäng

Handledare: Sverker Jönsson

Termin: VT 2015

Sammanfattning

Den här uppsatsen skrevs för att bidra med en juridisk aspekt på övergrepp under lajv, med fokus på sexual- och våldsbrott. Syftet med uppsatsen är att resonera kring hur rätten bör tillämpas på händelser som utspelat sig under ett lajv, då lajv innefattar särskilda omständigheter. Eftersom det inte finns några prejudikat på området drar jag paralleller till och jämför med hur rätten har behandlat fall inom idrott och BDSM. Uppsatsens frågeställning är vilka juridiska problem som kan uppstå i samband med lajv. För att besvara frågan görs en genomgång av samtycke och social adekvans, anmälningsbenägenhet och anmälningsplikt.

Slutsatsen blir att lajv ska behandlas som andra situationer i samhället men att hänsyn bör tas till vad som avtalats mellan deltagarna, vare sig det är i deltagarkontrakt, lajvregler eller enskilda avtal. Genom att läsa lajvreglerna och ta hänsyn till avtalen kan rätten bedöma om händelsen gått utöver det överenskomna och därefter bedöma från fall till fall. Med andra ord bör rätten rimligen sätta sig in i lajvets regler och andra överenskommelser och döma situationen utifrån dem.

Abstract

This essay is meant to contribute with a judicial aspect of assaults during LARP, focusing on sexual and violent assault. The purpose of the essay is to investigate how law should be practiced regarding cases that happen during LARPs, since these include special circumstances. As there are no Swedish precedents at this time, the essay compares how the courts have treated cases within sports and BDSM. This essay broaches what judicial problems can occur in connection with LARP. To answer that question the essay discusses consent, tendencies to file reports and the duty to report certain crimes to the police.

The conclusion is that LARP should be treated like any other situation in society but that agreements between participants should be regarded, whether they are in the form of participant contracts, rules of the LARP or private agreements. By considering the agreements the court can decide whether the incident was to be tolerated or not, judging case by case. This means that the court ought to acquaint itself with the rules of the LARP and other agreements and judge the situation on that basis.

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Presentation	3
Definition av lajv	3
Syfte och frågeställningar.....	4
Avgränsningar	4
Metod och material.....	4
Samtycke	6
Jämförelser mellan idrott, BDSM och lajv	7
Regler och riktlinjer.....	7
Diskussion	9
Åskådare och tidsförlopp.....	9
Diskussion	10
Att bryta.....	11
Diskussion	12
Anmälningsbenägenhet	14
Generellt	14
Våldsbrott och sexualbrott.....	14
Diskussion kring lajv i jämförelse	15
Anmälningsplikt	16
Generellt	16
Diskussion kring lajv i jämförelse	17
Brott och straffrihet	18
Idrott och BDSM	18
Diskussion kring lajv i jämförelse	19
Problematisering kring lajv	21
Slutsats	22
Käll- och litteraturförteckning.....	23
Tryckta källor	23
Litteraturförteckning	23
Elektroniska källor	24
Bilaga A.....	25
Bilaga B.....	28

Inledning

Presentation

Den här uppsatsen handlar om samtycke under lajv, även kallat levande rollspel, på engelska Live Action Role-Playing, LARP. Förra året startades en grupp på Facebook för lajvare som identifierar sig som kvinnor, Larp Women Unite eller LWU. Där skrevs det om en rad övergrepp som hade skett under svenska lajv. Nyheten spred sig bland annat till spelhemsidan Spelkult, Fria Tidningen, Dagens Nyheter och Sveriges radio. En seminariehelg anordnades om hur en kan arrangera tryggare lajv för att förbättra säkerheten. Eventet anordnades av organisationerna Medeltidsveckan på Gotland, ungdomsförbundet Sverok och Studieförbundet.¹

Definition av lajv

Lajv kan beskrivas som improviserad teater utan publik. I en artikel om lajvs uppbyggnad görs följande beskrivning: Spelarna utgörs av både deltagare och arrangörer. Arrangörerna är de som förbereder och i olika hög grad regisserar lajvet. Innan ett lajv kan börja krävs att deltagaren har en roll att spela, att det finns en överenskommelse om hur världen ser ut och hur en bör agera i den samt att alla deltagare är varse om lajvets öppningsituation. Varje deltagare försöker spela sin egen roll och har vanligtvis full kontroll över rollens agerande och deltagaren skapar därigenom en egen, personlig historia.²

Före lajvet gör deltagaren alla förberedelser som krävs när det kommer till utrustning och bakgrundshistoria. Lajvet består sedan av att alla deltagare spelar sina roller. Målet är att skapa en gemensam underhållande upplevelse och lajvets historia skapas utifrån hur deltagarnas roller väljer att agera gentemot varandra.³ Ett lajv kan inte vinnas. En deltagare kan ibland välja att låta sin roll råka illa ut för att på så sätt förbättra andras lajvupplevelse. Ett lajv kräver alltid minst två deltagare.⁴

---

¹ <https://arrangeratryggt.wordpress.com/>

² Brolund m.fl. (2006), s. 254.

³ <https://www.sverok.se/spel/lajv>

⁴ Brolund m.fl. (2006), s. 254.

Syfte och frågeställningar

Jag har valt att skriva den här uppsatsen för att bidra med en juridisk aspekt på övergrepp på lajv. Fokus ligger på sexual- och våldsbrott, då det främst var dessa som togs upp i LWU. Syftet med uppsatsen är att resonera kring hur rätten bör tillämpas på händelser som utspelat sig under ett lajv, då lajv innefattar särskilda omständigheter. Eftersom det inte finns några prejudikat på området drar jag paralleller till och jämför med hur rätten har behandlat fall inom idrott och BDSM. Min förhoppning är att jurister genom uppsatsen lär sig mer om de särskilda omständigheter som utmärker lajv och vilka bedömningsproblem som kan uppkomma. Uppsatsens frågeställning är vilka juridiska problem som kan uppstå i samband med lajv. För att besvara frågan görs en genomgång av samtycke och social adekvans, anmälningsbenägenhet och anmälningsplikt.

Avgränsningar

Då jag med lajv menar ett organiserat arrangemang har jag valt att under idrott endast skriva om matcher och under BDSM endast om planerade sessioner. Under idrott har jag valt att fokusera på ishockey, då det är den sport som oftast tas upp i samband med idrottsvåld.

Med tanke på att jag skriver om lajv och det svenska rättssystemet fokuserar jag på nordiska lajv. Nordiska lajv är dock ett samlingsbegrepp snarare än en homogen kultur.⁵ Genrerna kan vara så vitt skilda som krig, postapokalyps, skräck, steampunk och vilda västern. Flera lajv har även stora likheter med konstprojekt.

Metod och material

För att besvara frågan om vad rättstillämpningen bör ta hänsyn till när det kommer till lajv har jag läst in mig på juridiskt material kring idrott och BDSM. Den juridiska bedömningen i dessa situationer har jag sedan jämfört med motsvarande situationer under lajv, för att därefter diskutera huruvida en liknande bedömning kan eller bör göras för dessa. Jag har även utrett statistik kring anmälningsbenägenhet och vad som leder till anmälningsplikt. Med det som utgångspunkt har jag diskuterat varför få brott som inträffar under lajv polisanmäls.

Det stora antalet officiella källor om idrott har lett till att jag där kan hänvisa till rättsfall och förarbeten. Det börjar bli lättare att hitta information om vilka juridiska

---

⁵ Stenros & Montola (2010), s. 15.

bedömningar som görs vid BDSM-utövning. För att få information om reglerna som gäller inom BDSM-scenen har jag däremot fått lita på olika handböcker. Inom lajv finns det inga prejudikat och lajv nämns heller inte i förarbeten till strafflagstiftning. Lajv är en subkultur på så vis att det inte är många utomstående som känner till normerna. Det finns heller ingen allmänt accepterad handbok i lajv. Huvuddelen av kunskapen om lajv finns att hitta i icke-akademiska källor.⁶ Materialet har mestadels bestått i en informations- och konstbok om skandinaviska lajv, *Nordic LARP* från 2010, samt en artikel som jämför lajv med MMORPG, Massive Multiplayer Online Role-Playing Games, såsom *World of Warcraft*. Jag har även kontaktat lajvarrangörer för att be om hjälp med material och synpunkter. Diskussionerna i uppsatsen utgår också ifrån mina egna och bekantas erfarenheter av lajv.

För avsnittet om anmälningsbenägenhet har jag använt en rapport från Brottsförebyggande rådet, BRÅ, från 2008. Den grundar sig på Nationella trygghetsundersökningen från år 2006 och 2007.⁷ Anmälningsstatistiken börjar således bli gammal och den är heller inte indelad i annat än brott mot egendom respektive person. Med andra ord är den inte optimal för att bedöma anmälningsbenägenhet inom idrott, BDSM eller lajv idag. Jag har valt att använda den för att få en överblick över tendenser. Information om anmälningsplikt baseras främst på ett uppmärksammat rättsfall från 1997.

---

⁶ Brolund m.fl. (2006), s. 253.

⁷ BRÅ 2008:12, s. 5.

Samtycke

I vanliga fall kan en person enligt 24 kap. 7 § brottsbalken (1962:700), BrB, endast samtycka till att bli utsatt för ett brott som utgör ringa misshandel.⁸ Vissa remissinstanser har dock tagit upp frågan om ifall lek, idrott och vissa medicinska åtgärder borde undantas från tillämpningsområdet.⁹ Avsaknad av samtycke är även en förutsättning för att vissa av sexualbrotten i 6 kap. BrB ska föreligga.¹⁰ För att ett samtycke ska ha ansvarsbefriande verkan krävs att den enskilde har gett upp det straffskyddade intresset; hen ska ha varit behörig att förfoga över det aktuella intresset, varit kapabel att förstå innebörden av det, samtycket ska ha varit frivilligt lämnat och allvarligt menat och givits med full insikt om relevanta förhållanden.¹¹

Högsta domstolen har i en dom uttalat att när ungdomar bråkar anses båda vara inställda på att ofreda den andre, vilket gör att inget ansvar föreligger så länge skadorna sträcker sig till ringare övergående skador såsom blåmärken och mindre svullnader.¹² Domstolen tog dock delvis tillbaka uttalandet. Några år senare menar domstolen att omständigheten att någon riktat våld mot en annan person inte kan leda till slutsatsen att hen också accepterat att bemötas med våld; även om personerna var unga innebär inte det förhållandet att någon slagit den andre ett ömsesidigt medgivande till att den andre också får gå över till direkta handgripligheter.¹³ Det är därmed inte helt klarlagt när samtycke anses föreligga.

---

⁸ Zila, kommentar till 24 kap. 7 § BrB.

⁹ Prop. 1993/94: 130, s. 37.

¹⁰ Prop. 1993/94: 130, s. 38.

¹¹ Prop. 1993/94: 130, s. 39.

¹² NJA 1993 s. 553.

¹³ NJA 1999 s. 460.

Jämförelser mellan idrott, BDSM och lajv

Regler och riktlinjer

Inom idrott accepteras svårare misshandel, då det anses att den som frivilligt deltar i sporter som ibland leder till personskador är medveten om skaderisken.¹⁴ Det leder till att ansvarsfrihet följer så länge regelöverträdelsen är allmänt godtagen i samhället.¹⁵

Uppsåtsbedömningen som rätten gör när det kommer till idrottsvåld är därför huruvida gärningsmannen hade uppsåt till ett våld som överskrider gränsen för vad den drabbade samtyckt till genom sitt deltagande i spelet.¹⁶

Varje idrottsgren har egna riktlinjer som följs under tävlingar och arrangemang. Med hjälp av dem vet deltagarna och domarna var som gäller för idrotten och kan anpassa sig därefter. I idrott kan grovt våld ibland vara socialadekvat, då staten ser idrott som ett nyttigt eller ansett intresse - idrotten som samhällsintresse har ansetts vara viktigare än kränkningar av den personliga integriteten.¹⁷ I samband med idrottsarrangemang kan grövre misshandel mellan deltagare motiveras av "stridens hetta".¹⁸ För att vara socialadekvat finns ett krav på att gärningen vid en objektiv bedömning framstår som idrottsligt motiverad.¹⁹

Flera gärningar i sport uppfyller rekvisiten för misshandel, olaga tvång och ofredande.²⁰ Om en våldsgärning strider mot "spelets regler" men däremot inte mot "spelets idé" anses våldet innefattas av social adekvans.²¹ Om någon har skrivit under ett civilrättsligt giltigt idrottskontrakt men är ovillig att delta, utesluter det inte att hen deltar frivilligt.²²

Grunden i BDSM är att det ska vara *safe, sane and consensual*, på svenska *sunt, säkert och överenskommet*.²³ Tolkningen av det brukar vara att ens partner inte ska få bestående skador, att inga plötsliga och galna infall ska bli del av utövandet och att varken droger eller alkohol

---

¹⁴ Prop. 1993/94:130, s. 40.

¹⁵ Prop. 1993/94:130, s. 40 f.

¹⁶ Fall 28, 43 och 45 refererade i Malmsten (1994).

¹⁷ Malmsten (1985), s. 201.

¹⁸ Fall 7 och 43 refererade i Malmsten (1994).

¹⁹ Malmsten (1985), s. 204.

²⁰ Asp & Ulväng (2013), s. 256.

²¹ Asp & Ulväng (2013), s. 256.

²² Asp & Ulväng (2013), s. 257.

²³ Devon & Miller (2010), s. 5 & Fur (2011), s. 9.

används under sessionen.²⁴ BDSM handlar om att den undergivna får order eller anvisningar från den dominanta, och genom att följa dem överlåter den undergivna makt till den dominanta i ett så kallat *power exchange*, maktutbyte.²⁵

De rättsliga regler som blir relevanta vid BDSM är hur mycket en person kan samtycka till. Inom BDSM gäller samma juridiska gränser som i samhället i stort. Det är med andra ord fritt fram för parterna i en BDSM-session att avtala om vad de vill så länge de under utövandet följer reglerna om *sunt, säkert och överenskommet* och inte korsar gränsen till normalgraden av misshandel.

Inom lajv finns det däremot inga gemensamma regler. Varje lajv får istället skriva sina egna regler, riktlinjer och policydokument. Vissa lajv kräver ett godkännande av ett deltagarkontrakt där det tas upp vad som begärs av deltagaren före, under och efter lajvet (se bilaga A). Generellt förväntas att deltagarna på lajv ska spela sina roller när de befinner sig på lajvområdet, dygnet runt, ofta i flera dagar; vill någon ta en paus från lajvet ska denne lämna området.²⁶ Området kan vara allt ifrån ett rum till flera hektar skog.²⁷

Regelsystemen brukar vara minimala och istället är grunden enkelhet och tillit.²⁸ Om strid eller magi finns i lajv världen brukar detta regleras på förhand av praktiska skäl, för att alla ska vara överens om vad som gäller. Även om många lajv annonseras på nätet når ryktet sällan andra än befintliga lajvare.²⁹

Det är svårt att veta hur samhällets lagar spelar in under ett lajv. De polisanmälningar som har gjorts verkar hittills inte ha lett till något åtal vilket gör att det inte finns några rättsfall om händelser som utspelat sig under lajv. Det går därför inte att veta huruvida domstolarna skulle tillämpa regler om social adekvans liknande dem i idrott.

---

²⁴ Devon & Miller (2010), s. 5.

²⁵ Devon & Miller (2010), s. 4.

²⁶ Montola & Stenros (2010), s. 20.

²⁷ Brolund m.fl. (2006), s. 255.

²⁸ Montola & Stenros (2010), s. 20.

²⁹ Montola & Stenros (2010), s. 28.

Diskussion

Det finns stora skillnader i graden av reglering i de tre grupperna. Idrott har klara regler och riktlinjer som alla kan ta del av och alla förväntas följa. Inom BDSM sluts det istället avtal mellan en eller flera parter om vad som ska och inte ska hända under sessionen samt vad de vill och inte vill gå med på. Under lajv finns sällan klarare regler än de som har stått på lajvets hemsida i förväg, vilka inte alla kan antas ha läst igenom och förstått. Även om vissa lajv har infört spelarkontrakt fokuserar dessa mer på praktiska regler än på skyldigheter gentemot medspelare (se bilaga A). Under vissa lajv deltar flera hundra personer och enskilda avtal mellan var och en i förväg är inte praktiskt rimligt.

Till skillnad från idrott och BDSM saknas rättsfall kring våld och övergrepp under lajv. Att det inte finns prejudikat på området leder till att ingen vet vad som gäller rättsligt under ett lajv, förutom att en antagligen inte heller här får överskrida gränsen för ringa misshandel. Under tiden som lajvet pågår är deltagarna därmed i ett rättsligt limbo.

Åskådare och tidsförlopp

I och med närvaron av en domare vid idrottsevenemang finns det nästan alltid ett vittne till händelser. Även om domaren skulle ha missat en brottslig handling, finns det under evenemang allt som oftast en publik som kan vittna i rätten om det inträffade eller en videoinspelning, vilket gör att det ändå finns utsagor om vad som hänt.

Genom social adekvans godtar deltagarna i exempelvis ishockey att under matchen bli utsatta för visst våld. Blir det ingen förlängning av matchen håller den på i totalt en timme.³⁰ Det är under den timmen som det är mer tillåtet med våld än utanför spelet. Även misshandel efter att spelet har blåsts av kan dock inverka på brottets straffvärde om det begicks under inflytande av vrede hänförlig till spelet.³¹

Ofta utövas BDSM privat, men det finns också offentligt utövande.³² Utövas BDSM privat kan det liksom vid våldtäkt vara svårt att i efterhand bevisa att någon inte samtyckte.

Tidsförloppet för en BDSM-session kan variera. Det kan handla om allt ifrån några minuters smisk till en hel helg som innefattar olika bondagepositioner.³³

---

³⁰ Ishockey i Nationalencyklopedin.

³¹ RH 1995:23.

³² Fur (2011), s. 108.

En del av skillnaden mellan teater och lajv är avsaknaden av publik. Lajv skapas och upplevs i första hand av deltagarna.³⁴ På några få lajv har det funnits publik, men det har förändrat lajven ifråga; då handlade upplevelsen mer om framförandet och de privata delarna av utövandet försvann.³⁵ En stor del av lajvupplevelsen handlar om privata möten mellan roller.

Arrangörsrollen kan liknas vid idrottens domarroll. Arrangörerna är ansvariga för allt det praktiska och att lajvet flyter på som det är tänkt. Om det uppstår några problem eller meningsskiljaktigheter under lajvet är det arrangörerna som deltagarna vänder sig till. Arrangörerna innehar däremot ingen strikt dömande funktion då lajv inte innefattar tävlingsmoment på samma sätt som i idrotten. Deltagarinteraktionen under lajv sker oftast utan en arrangörs närvaro.³⁶ Det innebär att det är viktigt med tillit mellan deltagarna. Antalet deltagare ökar generellt snabbare än antalet arrangörer, vilket gör att antalet deltagare per arrangör blir fler ju större lajvet är.³⁷

Ett lajv kan pågå i alltifrån några timmar till några dagar (se bilaga B). De största lajven är uppåt en vecka långa med flera tusen deltagare.³⁸ Det är dock ovanligt med så många deltagare på nordiska lajv. Det har blivit vanligt att ha workshops före ett lajv för att förbereda deltagarna inför lajvet. En stor del av lajvhobbyn är att förbereda sin roll. Vissa lajvare har lagt ned hundratals timmar på att skapa utrustning som sedan kanske bara används under ett lajv.

Diskussion

En klar likhet mellan BDSM och lajv är det personliga samspelet och bristen på publik. Det är dock troligare att det finns vittnen till en lajvhändelse då lajv brukar ha ett större antal deltagare, även om de ibland är utspridda över en mycket stor yta. I idrottens värld finns det under evenemang alltid domare som är beredda att bryta, vilket kanske också är en av anledningarna till att grövre våld accepteras. Även om domaren skulle ha missat något blir vittnesfrågan enklare under större arrangemang i och med publikens och medias närvaro.

---

³³ Devon & Miller (2010), s. 8.

³⁴ Stenros (2010), s. 301.

³⁵ Stenros (2010), s. 311.

³⁶ Brolund m.fl. (2006), s. 255.

³⁷ Brolund m.fl. (2006), s. 259.

³⁸ Brolund m.fl. (2006), s. 258.

Medan idrott är extremt väldokumenterat finns det knappt någon dokumentation kring BDSM-utövande och lajv.

Arrangörens roll på lajv kan, när det kommer till de praktiska aspekterna av att hålla spelet igång, jämföras med domarens roll inom idrott. Däremot kan förutsättningarna inte jämföras mellan de två. En domare har överblick om inte över hela, så i vilket fall över nästan hela planen. Oftast finns det bara ett fåtal arrangörer per lajv, och de har då inte möjlighet att övervaka hela området, särskilt då lajvområden kan vara stora.

BDSM och idrott utövas oftast under kortare perioder om någon eller några timmar medan lajv kan hålla på alla timmar på dygnet i flera dygn. Om vi utgår ifrån att samma sociala adekvans skulle gälla för lajv som för idrott skulle deltagarna alltså behöva vara beredda på att bli utsatta för våld när som helst under den tiden medan idrottsutövare löper den risken under någon timme. Det finns väldigt många olika typer av lajv, men även under de som klassas som krigslajv är det långifrån strid hela tiden. Mycket tid går istället åt till att umgås, prata, vila ut sig och sova. Även om striderna under ett lajv skulle klassas som kontaktsport med social adekvans vore det alltså underligt att tillämpa det på hela lajvet.

Att bryta

I ishockey bryts spelet när någon spelare har blivit skadad till den grad att hen inte kan fortsätta spela. I ett ishockeylag finns tjugo utespelare, av vilka högst fem får vara ute samtidigt, och byten får göras när som helst.³⁹ Det innebär att spelet kan fortsätta, även om ett lag har förlorat en viktig spelare på grund av skador. Alla spelare som blöder måste lämna isen för omplåstring.⁴⁰ Domarens ansvar innefattar att blåsa av matchen.⁴¹ Domaren ska därför avgöra vilka som måste lämna isen.

Innan två eller fler personer utövar BDSM ihop är det vanligt och rekommenderat med noggranna förberedelser. De är viktigt att försäkra sig om att ens partner deltar frivilligt och är informerad om vad som kommer att hända under sessionen.⁴² Ifall en undergiven eller en dominant inte känner sig bekväm under en BDSM-session har båda friheten och möjligheten

---

³⁹ Ishockey i Nationalencyklopedin.

⁴⁰ Svenska ishockeyförbundets officiella regelbok 2014-2018, regel 149.

⁴¹ Svenska ishockeyförbundets officiella regelbok 2014-2018, regel 46.

⁴² Devon & Miller (2010), s. 5.

att avbryta. Ett ganska vanligt system som används under BDSM är *grönt, gult, rött*, som tillåter parterna att uttrycka till vilken grad de vill fortsätta.⁴³ En viktig skillnad mellan en undergiven i en BDSM-session och någon som blir utnyttjad är att den undergivna alltid kan stoppa en scen när hen vill.⁴⁴ När en lek pågår mellan två eller flera personer har ingen annan rätt att störa eller blanda sig i.⁴⁵ Undantaget är att en del BDSM-fester har stoppord som andra deltagare på festen kan använda för att ingripa ifall någonting håller på att gå överstyr.⁴⁶

Då gruppen av lajvare är ganska liten och det ofta är samma personer som åker på lajv finns det underförstådda normer som nybörjare och utomstående inte kan tänkas känna till. En av de första saker nybörjare på lajv lär sig är att det är viktigt att försöka spela rollen dygnet runt och inte avbryta spelet om det inte föreligger en nödsituation. Som ny i lajvkretsar kan det vara svårt att bedöma vad som räknas som en nödsituation. En utgångspunkt på lajv är att alla deltagare är med under hela lajvet.⁴⁷ Det kan därför vara vanskligt att lämna området om en har en viktig roll som behövs för att lajvet ska kunna fortsätta som det var tänkt.

Flera lajv försöker nu se till att det ska bli enklare att bryta för att en känner sig obekvämt. Ett exempel är lajvserien Kriqshjärta som har tydliga regler för vilka handlingar som kräver en överenskommelse mellan deltagarna på förhand och ber deltagarna att alltid fråga om de är osäkra.⁴⁸ Ett annat exempel är lajvet Inside Hamlet som arbetat fram en metod som gör det möjligt att framföra att deltagaren vill sakta ned eller ändra riktning på händelserna utan att för den skull bryta lajvet för de andra.⁴⁹

Diskussion

Inom ishockey är det ytterst domaren som bestämmer när någon är i behov av att sluta spela. Det är svårt att veta hur vanligt det är inom BDSM att någon inte bryter fastän denne tycker att det har gått för långt. I den bästa av världar har säkerhetsordet uttalats och sessionen avbrutits. Det är dock utövaren själv som har en skyldighet att bryta – här finns oftast ingen utomstående som kan göra det åt en om det skulle gå för långt.

---

⁴³ Fur (2011), s. 100 f.

⁴⁴ Devon & Miller (2010), s. 6.

⁴⁵ Fur (2011), s. 108.

⁴⁶ Fur (2011), s. 101.

⁴⁷ Brolund m.fl. (2006), s. 255.

⁴⁸ *Strids- och förtrycksregler*.

⁴⁹ *Rules of Engagement*.

I likhet med BDSM är det under lajv deltagaren själv som har en skyldighet att bryta. Det finns dock en rädsla för vad som händer om en gör det. För det första finns det på de flesta lajv bara ett sätt att bryta, vilket innebär att deltagaren och de runtomkring slutar spela sina roller. Det kan vara skrämmande att inte veta hur deltagarna runtomkring reagerar när illusionen, som de kanske har sett fram emot i flera år och lagt ned tusentals kronor på, plötsligt bryts. Det finns en rädsla för att inte tas på allvar och bli utesluten ur lajvgemenskapen.

Där kommer också en annan aspekt av lajvande in, nämligen status. I en grupp där alla känner igen varandra vill en inte irritera någon i onödan. Med tanke på den olika status som olika deltagare har i en lajvcommunity kan det också uppkomma situationer där en nybörjare kanske inte tas på lika stort allvar som en deltagare som alla på lajvet känner till och respekterar. På samma sätt kanske deltagare med lägre social status undviker att bryta om någon med högre status i samma situation inte heller gör det, trots att de kan ha olika mycket insikt i vad som händer. Det är även någonting som kan drabba erfarna deltagare med högre status negativt – de andra deltagarna kan utgå ifrån att de mer erfarna klarar av mer än vad de egentligen är bekväma med. Beroende på situation kan det vara svårt att bryta även för dem.

Anmälningbenägenhet

Generellt

De flesta brott begångna i Sverige leder inte till en polisanmälan.⁵⁰ Offrets fördelar av att anmäla kan vara ekonomisk kompensation, medling eller vård och en anmälan kan också påverka offrets känsla av rättvisa.⁵¹ Det finns forskning som visar att ju mer offret anser att hen också gjort fel, desto mindre är chansen att en anmälan görs.⁵² Flest anmälningar görs när offret inte alls känner gärningspersonen, följt av de fall där gärningspersonen var närstående – minst antal anmälningar sker mot bekanta till offret.⁵³

BRÅ har samlat ihop statistik kring anmälningbenägenhet. De har kommit fram till att det främst är situationella faktorer som är av betydelse, framför allt brottets allvarlighetsgrad.⁵⁴ Det finns inga nämnvärda skillnader i anmälningbenägenhet mellan män och kvinnor eller mellan stad och landsbygd, däremot anmäler ungdomar brott mer sällan än äldre.⁵⁵ Unga mellan 16 och 24 år anmäler en betydligt mindre andel av de brott som de utsätts för.⁵⁶

Våldsbrott och sexualbrott

En undersökning från BRÅ visar att människor som blivit utsatta för misshandel ibland uppger att de inte anmälde på grund av "rädsla för hämnd".⁵⁷ Enligt undersökningen anmäls endast en fjärdedel av våldsbrotten.⁵⁸ Misshandel har en anmälningegrad på 34%.⁵⁹

Betydligt fler anmälningar för misshandel sker när gärningsmannen är myndig, och det verkar som att anmälningarna till viss grad ökar successivt med gärningsmannens ålder.⁶⁰ Anledningen som uppges för att inte anmäla våldsbrott är framförallt att det skulle vara meningslöst då polisen inte kan göra något eller att det enligt offret rör sig om en

---

⁵⁰ BRÅ 2008:12, s. 10.

⁵¹ BRÅ 2008:12, s. 10.

⁵² BRÅ 2008:12, s. 14 f.

⁵³ BRÅ 2008:12, s. 38.

⁵⁴ BRÅ 2008:12, s. 6.

⁵⁵ BRÅ 2008:12, s. 7.

⁵⁶ BRÅ 2008:12, s. 32.

⁵⁷ BRÅ 2008:12, s. 16.

⁵⁸ BRÅ 2008:12, s. 24.

⁵⁹ BRÅ 2008:12, s. 29.

⁶⁰ BRÅ 2008:12, s. 37.

bagatell.⁶¹ Drygt var tionde brott reds ut mellan de inblandade.⁶² I BRÅS undersökning har sexualbrott lägst anmälningsgrad (13%), troligtvis för att de utsatta inte vill prata med polisen om det inträffade eller för att de är rädda för repressalier.⁶³

Diskussion kring lajv i jämförelse

Om vi utgår ifrån statistiken ovan och försöker tillämpa den på lajvsituationer visar sig vissa problem. Sannolikheten för att en utsatt inte anmäler en händelse kan vara större under lajv i och med att det kan vara oklart i en lajvsituation vad som är deltagarens agerande och vad som är rollens agerande. Därmed kan det lätt uppstå en osäkerhet i om en tolkar signalerna eller gärningarna rätt, vilket skulle kunna öka antalet situationer där offret anser att hen också är medskyldig och därmed inte anmäler.

Den faktor som mest ökar chansen till polisanmälan är att brottet är allvarligt. Av de övergrepp som det skrevs om i LWU-gruppen förra året rörde sig de flesta om ofredande eller sexuellt ofredande. I fallen rörde det sig ofta om att kvinnorna sov i samma tält som någon som antastat dem. Då de delade tält är det troligt att gärningspersonen oftast var en bekant snarare än någon helt okänd – något som enligt statistiken gör det mindre sannolikt att brottet leder till en anmälan.

Lajvare finns i alla åldrar. Generellt vågar jag dock påstå att många lajv drar till sig yngre människor. Om det även på lajv är så att de mellan 16 och 24 år anmäler i mindre grad kan det inverka negativt på antalet anmälningar.

En annan intressant aspekt med anmälningsbenägenhet och lajv är att en ofta inte vet vad ens motspelare heter utanför lajvet. Det leder till att deltagare som vill göra en polisanmälan måste förlita sig på att arrangörerna väljer att lämna ut deltagarens namn. Det kan i teorin leda till problem, ifall arrangören exempelvis är nära vän med den utpekade gärningspersonen och väljer att inte tro på offrets utsago. Som nybörjare kan det även vara skrämmande att anmäla någon med högre social status av rädsla för utfrysning.

---

⁶¹ BRÅ 2008:12, s. 52.

⁶² BRÅ 2008:12, s. 52.

⁶³ BRÅ 2008:12, s. 29.

Anmälningssplikt

Generellt

I Sverige råder det anmälningssplikt för förberedelse till vissa brott samt för vissa pågående brott. De fall som troligtvis är mest relevanta för lajv är 3 kap. 11 § samt 6 kap. 15 § BrB. Enligt 3 kap. 11 § BrB har en ansvar att avslöja försök eller förberedelse till mord, dråp, barnadråp och misshandel som inte är ringa liksom en skyldighet att avslöja stämpling till mord, dråp eller grov misshandel. 6 kap. 15 § 2 st förkunnar att en är skyldig att avslöja våldtäkt, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering samt grovt koppleri.

Om någon underlåter att i tid anmäla eller avslöja brott som är å färde, om det kan ske utan fara för denne eller någon av dennes närmaste, ska denne dömas för underlåtenhet att avslöja brottet enligt 23 kap. 6 § BrB. För att kunna dömas för underlåtenhet att avslöja brott krävs att gärningen gått så långt att den är straffbar, det vill säga att den nått upp till minst förberedelse eller stämpling till brott. Ett brott anses vara å färde fram till det att brottet har avslutats.⁶⁴

Så hur bedöms det om någon har anmält eller avslöjat ett brott i tid? En del svar finns i hovrättsfallet om det så kallade Kodemordet.⁶⁵ Hovrätten nämner att det finns ett krav på att ett avslöjande ska vara verkningsfullt, det vill säga att brottet ska kunna förhindras genom avslöjandet. I fallet har ett vittne låtit bli att anmäla en grov misshandel till polisen. Vittnet bedömdes ha eventuellt uppsåt, då det förelåg misstanke om att brott var å färde (fortsatt misshandel) samt att vittnet hypotetiskt skulle ha underlåtit att avslöja brottet även om det fanns visshet om att brottet skulle begås om det inte avslöjades. Rätten anser vidare att vittnet hade möjlighet att avlägsna sig och ringa med sin mobiltelefon och därmed se till att avslöjandet inte innebar fara för honom själv. Slutligen konstaterar rätten att det inte på något sätt var omöjligt att hjälp skulle ha kunnat komma i tid för att förhindra i vart fall delar av den fortsatta misshandeln. Därför dömdes vittnet för underlåtenhet att avslöja den grova misshandeln.

---

⁶⁴ Zila, kommentar till 23 kap. 6 § BrB.

⁶⁵ RH 1997:1.

Diskussion kring lajv i jämförelse

Det är många som inte känner till lagregleringen kring anmälningsskyldighet, däribland lajvare. Medan strider brukar följa lajvets regler finns det undantag när deltagarna blivit arga och pratat sinsemellan om att slåss mer på allvar. Detta kan eventuellt urarta till försök eller förberedelse till misshandel som inte är ringa. I vissa extrema fall kanske även stämpling till grov misshandel blir relevant. Även våldtäkter har anmälningsskyldighet och under många lajv delar deltagarna tält, vilket kan öka sannolikheten för att någon märker vad som händer.

Under ett lajv är det dock oklart vem deltagarna ska anmäla händelsen till eller avslöja den för. Det rimliga svaret är polisen, men då många lajv försöker skapa en så trovärdig illusion som möjligt av att vara i en annan värld har deltagare sällan lätt tillgång till en mobiltelefon. Nästa logiska tanke är att berätta om händelsen för arrangörerna, som ska ha tillgång till mobiltelefon och nödtransport. Det brukar finnas ett område dit en kan gå för att gå ur lajvet och där en arrangör finns på plats, men beroende på antalet arrangörer och hur mycket de själva deltar i lajvet kan det vara svårt att hitta en inom en kort tid. Hur går det då med kravet på att brottet ska kunna förhindras genom avslöjandet?

Ett annat problem är graden av misstanke när det kommer till rollspel. Om två personer sitter i 1500-talskläder med tillhörande rustning och pratar om att ge sig på motståndarsidan är det med största sannolikhet ett prat mellan rollerna. Om det skulle bli en sammandrabbning är det troligtvis en del av lajvet där dess regler skulle följas. Ifall det däremot leder till ett fall av grovt misshandel, är det svårt att säga att vittnet till samtalet inte kände till det. Om det hörs rop på hjälp från skogen kanske deltagarna runtomkring utgår ifrån att det är en del av lajvet, då personen ifråga inte ropar något om att denne vill bryta. Var det sedan en våldtäkt som pågick, kan de som hörde säga att de ingenting visste och bli straffria? Kanske kan en förvänta sig att deltagarna undersöker närmare hur allvarligt menad situationen är när det finns risk för missförstånd, men i så fall måste de också bryta lajvet.

Frågan uppkommer om arrangörerna har ett särskilt ansvar under lajven. Det är en plikt att anmäla och avslöja brott, men gäller det även när en arrangör får reda på någonting från en deltagare? Vad som är och inte är på riktigt blir ännu svårare att avgöra som tredje person. Om arrangörerna är de enda under lajvet som har direkt tillgång till telefon och underlåter att göra en anmälan till polisen, blir de då skyldiga till underlåtenhet att anmäla brott? Vad har de skyldighet att anmäla och inte och hur ska det gå till rent praktiskt? Det är troligt att polisanmälningar under lajv skulle bli fler om deltagare såväl som arrangörer var medvetna om sin lagstadgade plikt att avslöja och anmäla brott

Brott och straffrihet

Idrott och BDSM

Det våld som accepteras under idrottsutövning ska gälla under själva utövningen, men som tidigare nämnts kan besvikelse över spelet i vissa fall påverka straffvärdet. Argumentationen tas upp i ett hovrättsfall från 1995.⁶⁶ Där har den tilltalade under en fotbollsmatch gett en motspelare ett knytnävsslag i ansiktet efter att matchen blåsts av. Hovrätten anser att en toleransgräns passerades i och med att matchen blåstes av vilket gör att brottet bör behandlas "som annan misshandel". Däremot påverkades straffvärdet av att misshandeln hade sitt ursprung i vrede hänförlig till matchen.

Ett nyare hovrättsfall från 2011 går in på en annan bedömningsfråga.⁶⁷ Där har en fotbollsspelare tilldelat ett knytnävsslag eller en armbåge i ansiktet på sin motspelare under pågående match. Även om det hände under pågående match ansåg hovrätten att händelsen inte inträffade i stridens hetta, då det hände i en lugn situation på en annan del av planen och inte hade någonting med fotbollens idé att göra. Därför såg inte rätten mildare på misshandeln.

I en BDSM-situation där två parter kommer överens om att rollspela att den ena parten ska låtsas göra motstånd och sedan med våld tvingas till sex, kan det inte i efterhand anses vara juridiskt tvång om allting går enligt planen, då gärningspersonen saknat uppsåt.⁶⁸ Om den ena parten däremot ångrar sig och det råder missförstånd kring deras valda sätt att bryta spelet kan det bli svårt att bedöma uppsåtsfrågan.⁶⁹ Med en lagstiftning som hellre friar än fäller kan det vara besvärligt för offret att få rätt i en sådan situation.

Högsta domstolen, HD, har hävdats att eftersom brottmål kräver att den tilltalade utan rimligt tvivel har gjort sig skyldig, räcker det inte att målsägandens berättelse är mer trolig än den tilltalades även om en trovärdig utsaga från målsäganden i förening med annat som framkommit kan vara nog för en fällande dom.⁷⁰ Med andra ord krävs det i våldtäktsmål ofta ytterligare bevis än målsägandens utsaga.

---

⁶⁶ RH 1995:23.

⁶⁷ RH 2011:62.

⁶⁸ Asp (2010), s. 182.

⁶⁹ Asp (2010), s. 182.

⁷⁰ NJA 2009 s. 447.

Även om det skulle finnas samtycke i början utgår lagen ifrån att ett samtycke ska kunna dras tillbaka när som helst. Tydliga komplikationer rörande detta i BDSM-sammanhang kan vara när den undergivna är hårt bunden eller fastkedjad och har munkavle eller liknande. Eftersom det i seriös utövning krävs att den undergivna ska kunna bryta när som helst finns det metoder även i de här fallen, såsom kommunikation med blinkningar eller att den undergivne kan släppa ett föremål i marken.⁷¹ Men med tanke på den tydlighet på att samtycket upphört som krävs i domstol kan en fråga sig om domaren kan acceptera att ett frivilligt samlag förvandlats till en våldtäkt på grund av en persons blinkning under akten.

Diskussion kring lajv i jämförelse

I likhet med matcher i idrott finns det ett klart avslut på lajv, när arrangörerna berättar att det är över eller en stor avslutningsscen spelas ut. Till skillnad från en match är det dock inte säkert att informationen når alla deltagare samtidigt, ifall lajvet spänner över ett större område och scenen eller förkunnandet inte uppmärksammas av alla. I utskick brukar det stå en ungefärlig tid då lajvet ska ta slut för att deltagarna ska kunna planera sin hemresa. Om det råder social adekvans även på lajv är det svårt att säga var toleransgränsen på grund av avblåsning från 1995 års fall skulle gå i lajvsammanhang. Är det när lajvet officiellt slutat på en del av området? Eller när den ungefärliga avslutningstiden kan anses ha passerat? Det är även svårt att bevisa i efterhand när en enskild person fick vetskap om att lajvet hade tagit slut.

Även bedömningen av vad som har hänt utanför det relevanta området, som i 2011 års fall, kan vara svårt under lajv. Det går antagligen för det mesta att bedöma vad som har skett utanför själva lajvets område, då deltagarna på förhand behöver veta var områdets gränser går. Däremot är det under större lajv ibland strid i ett område och lugn i ett annat, liknande situationen under fotbollsmatchen. Att skadas i strid är lättare att kalla för social adekvans i kontaktsport än att någon i ett helt annat område av lajvet fått liknande skador utan att det var "i stridens hetta". Det finns minst ett fall där en deltagare fått allvarliga skador under en lugn del av ett krigslajv men polisen ändå lade ned förundersökningen med hänsyn till social adekvans. Med tanke på hur okänt det ännu är med lajv och hur olika lajv kan se ut kan det vara svårt för rättssystemets aktörer att göra korrekta bedömningar av vad som hänt utanför "lajvets idé".

---

⁷¹ Fur (2004), s. 101.

En del av bedömningarna inom BDSM kan också vara relevanta för lajv. Exempelvis finns problematiken att den ena parten endast tror att den andre samtycker. Framför allt kan det bli relevant när en deltagares roll säger sig gå med på något i rollens framtid, fastän deltagaren själv inte är beredd att spela ut det. Deltagaren ifråga kanske tror att händelsen skulle hända rollen när lajvet är slut, eller att deltagarna gemensamt ska bestämma hur det gått till utan att för den skull spela upp händelsen fysiskt. Det kan tänkas uppstå problem i rätten när deltagaren säger att hen i och för sig sagt att hen samtyckte, men att det inte var menat på allvar, om den andra parten enligt rätten hade skäl att tro att det var allvarligt menat.

HD hävdade att för en fällande dom krävs en trovärdig utsaga från målsäganden såväl som att annat framkommit i målet. Problemet här blir återigen bevismaterialet. Om någonting har hänt bland andra deltagare kan det finnas vittnen till händelser, vilket förenklar bevisföringen för målsäganden. Men om det hänt under någon av de många scener på ett lajv som utspelar sig mellan endast två personer kan det vara betydligt svårare att visa på andra omständigheter som styrker ens historia. Det rätten ofta verkar gå på är målsägandens beteende efter händelsen, men då kommer återigen problematiken kring rädslan att inte bryta under ett lajv.

Samtycke är juridiskt sett uppbyggt så att det ska kunnas dras tillbaka när som helst. Inom BDSM ifrågasatte jag huruvida rätten skulle kunna godkänna att en blinkning eller dylikt innebar att samtycket avbröts. Där rör det sig om en överenskommelse, precis som det under lajv finns en överenskommelse om att bryta lajvet ifall någonting går snett. Det finns sätt att bryta på lajv, men ofta känns det nog oöverkomligt – delvis på grund av att lajvet ska fortsätta men delvis även för att det kan vara svårt att veta vad en själv vill när ens mål är att spela ut sin rolls vilja.

Problematisering kring lajv

Då lajv ofta är ideellt arrangerade är det inte alltid säkerhetsaspekten har tänkts igenom ordentligt. Situationer som kan uppkomma är till exempel fäktning med skarpvässade svärd, runtkastande av möbler och användning av signalpistoler inomhus.⁷² Vissa lajv som tillåtit alkohol har också märkt att det orsakat problem, särskilt i kombination med skjutvapen.⁷³

Ett säkerhetsproblem är att inte under lajvet kunna skilja på det verkliga och fiktionen. Det kan vara svårt att till exempel bedöma om det är rollfigurer eller deltagare som är i handgemäng med varandra.⁷⁴ Det kan även vara svårt att bedöma huruvida våldsutövande är en på förhand inövad scen mellan deltagarna eller en riktig fara. För att ett samtycke ska vara giltigt måste det vara allvarligt menat – därför kan inte en teaterreplik räknas.⁷⁵ Allt det som rollfigurer säger till varandra under ett lajv är ett slags repliker. Att en roll svarar på en annans rolls förslag om att gifta sig betyder inte att deltagarna gifter sig – lika lite godtar deltagarna sexuellt umgänge även om rollerna skulle komma överens om det. På grund av att rollernas agerande kan missförstås som deltagarnas agerande behövs en allmängiltig överenskommelse om hur lajvet ska se ut och fungera.⁷⁶

För en oinsatt kan det vara svårt att förstå vilka sorts situationer som kan uppstå utan att lajvet bryts. Ett exempel är när deltagare ligger kvar under en strid trots att de är allvarligt skadade, för att de vill vänta tills striden tar slut innan de berättar om sin skada och ambulans kan tillkallas. Andra vägrar prompt att gå in i ambulanser som kallas dit för att de vill fortsätta lajva. Varje lajvuppsättning innehåller information om den värld som det utspelar sig i och hur deltagarnas roller bör agera med varandras utifrån det. Inom idrott gäller social adekvans om det inträffade är en del av sportens idé. Kan domare veta vad lajvets idé är utan att göra efterforskningar om varje specifikt lajv? Rätten behöver sällan gå in på specifika regler för att bedöma om någonting är brottsligt eller utanför aktivitetens idé, men kanske behövs det när det rör sig om någonting så okänt som levande rollspel.

---

⁷² Jacobsson (2010), s. 61.

⁷³ Bergström (2010), s. 139.

⁷⁴ Hansen (2010), s. 36.

⁷⁵ Asp & Ulväng (2013), s. 230.

⁷⁶ Brolund m.fl. (2006), s. 269.

Slutsats

Syftet med uppsatsen var att utreda hur lajv skiljer sig från andra områden i samhället och därigenom resonera kring hur rätten bör tillämpas på händelser som utspelat sig under ett lajv. Det jag har kommit fram till är att lajv har en del gemensamma problem med BDSM när det gäller vittnesmål, gränsdragningar och regler. Både BDSM och lajv är dessutom subkulturer, vilket gör det svårt för rätten att förstå situationen som händelsen har sin grund i. På det viset kan det vara lättare för rätten att jämföra lajv med idrott. I uppsatsen har det dock inte uppdragats särskilt många likheter mellan lajv och idrott. Precis som vid bedömningar inom idrott och BDSM bör rätten se vilka regler som är allmängiltiga i samhället och sedan ta hänsyn till eventuella aspekter som kräver en annan bedömning, såsom social adekvans i idrott och avtal mellan parterna i BDSM. I lajvets fall borde rimligtvis rätten se över eventuella stridsregler under lajvet, för att veta om våldet gått utöver lajvets idé, samt de övriga reglerna för lajvet inklusive eventuella deltagarkontrakt för att veta vad deltagarna har gått med på.

Uppsatsens fråga var vilka juridiska problem som kan uppstå i och med omständigheter under lajv. Slutsatsen blir att lajv ska behandlas som andra situationer i samhället men att hänsyn bör tas till vad som avtalats mellan deltagarna, vare sig det är i deltagarkontrakt, lajvregler eller enskilda avtal. Genom att läsa lajvreglerna och ta hänsyn till eventuella avtal mellan deltagare som har gjorts före eller under lajvet kan rätten bedöma om händelsen gått utöver det avtalade och därefter bedöma från fall till fall. Med andra ord får rätten rimligen sätta sig in i en del av lajvets regler och döma situationen utifrån dem, liksom de får sätta sig in i avtal mellan parter och vad som är tillåtet och inte i övriga situationer i samhället.

Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor

BRÅs rapport 2008:12 - Brottsoffers benägenhet att anmäla brott

Prop. 1993/94:130 - Ändringar i brottsbalken m.m.

Rättsfall

NJA 1993 s. 553

NJA 1999 s. 460

NJA 2009 s. 447

RH 1995:23

RH 1997:1

RH 2011:62

Litteraturförteckning

Asp, Petter: *Sex & samtycke*, Iustus, Uppsala, 2010

Asp, Petter & Ulväng, Magnus: *Kriminalrättens grunder*, 2. uppl., Iustus, Uppsala, 2013

Bergström, Karl: "Hamlet: Something is Still Rotten in the State of Denmark" i *Nordic LARP*, 2010

Brolund, Thea, Hitchens, Michael, Kavakli, Manolya & Tychsen, Anders: "Live Action Role-Playing Games: Control, Communication, Storytelling, and MMORPG Similarities" i *Games and Culture*, 2006

Devon, Molly & Miller, Philip: *Screw the Roses, Send Me the Thorns: The Romance and Sexual Sorcery of Sadoomasochism*, Mystic Rose Books, 2010

Fur, Gala: *Våga... SM*, Xstory, Stockholm, 2011

Hansen, Erlend Eidsem: "Trenne byar: The Woodstock of Nordic Larp" i *Nordic LARP*, 2010

Jacobsson, Holger: "Det sista kapitlet: Decadent Pulp Occultism" i *Nordic LARP*, 2010

Malmsten, Krister: "Idrottsvåld - regelkonformitet och rättsenlighet" i *Skuld och ansvar: Straffrättsliga studier tillägnade Alvar Nelson*, 1985

Malmsten, Krister (red.): *Idrottsvåld och idrottstvister: 138 rättsfall*, 1. uppl., Fritze, Stockholm, 1994

Montola, Markus & Stenros, Jaakko (red.): *Nordic LARP*, Fëa Livia, Stockholm, 2010

Nelson, Alvar, Jareborg, Nils & Träskman, Per Ole (red.): *Skuld och ansvar: straffrättsliga studier tillägnade Alvar Nelson*, Iustus, Uppsala, 1985

Stenros, Jaakko: "Nordic Larp: Theatre, Art and Game" i *Nordic LARP*, 2010

Elektroniska källor

Arrangera Tryggt, hemsida för seminariehelgen, hämtad den 21 april 2015 från:
<https://arrangeratryggt.wordpress.com>

Ishockey, Nationalencyklopedin, hämtad den 16 april 2015 från:
<http://www.ne.se/lang/ishockey>

Lagkommentarer

Zila, Josef. Brottsbalk (1962:700), 23 kap. 6 §, hämtad den 13 maj 2015 från Karnov

Zila, Josef. Brottsbalk (1962:700), 24 kap. 7 §, hämtad den 9 april 2015 från Karnov

Lajv, information från Sverok, hämtad den 5 maj 2015 från: <https://www.sverok.se/spel/lajv>

Rules of Engagement från Inside Hamlet, hämtad den 12 maj 2015 från:
<http://www.insidehamlet.com/#!/rules-of-engagement/cjsw>

Strids- och förtrycksregler: Stridsregler och offregler, Edition 1.1 från Krigshjärta, hämtad den 12 maj 2015 från: kh6.se/allmaninformation/regler/

Svenska ishockeyförbundets officiella regelbok 2014-2018, hämtad den 20 maj 2015 från:
http://www.swehockey.se/ImageVaultFiles/id_83340/cf_78/Regelbok14-18.PDF

Bilaga A

Bifogas med tillåtelse av Olle Nyman. Svensk version.

Deltagarkontrakt

Fritt efter inspiration från Last Will (tack).

Några ord om Hinterlands innehåll:

- Det kommer troligen förekomma hundar på lajvet. Hundar är ett hotmedel och du är förbjuden att spela offensivt mot hundförare på ett sätt som riskerar din, hundens eller hundförarens säkerhet.
- Vi kommer att gå igenom din packning och ta oss rätten att ta bort saker som vi tror kommer förminska scenarion och din upplevelse. Du kommer ha tillgång till det som tagits bort i ett offutrymme. Oroa dig dock inte för mediciner och mensskydd, där placeringen är upp till den enskilde deltagaren.
- Hinterland är ett lajv med potential för obehagliga situationer i spel. Du skall inte räkna med att ens dina kläder är fredade, och det kan uppstå situationer där du tvingas ta av dig kläder. Gränsen går dock vid skor och underkläder (underställ, långkalsonger, bh, trosor, kalsonger), som är fredat såvida du inte själv gör det tydligt för din motspelare att dessa är okej att avlägsna också.
- Det kommer finnas basmat, tex ris eller pasta. Men det kommer ligga på er deltagare att tillaga, värma eller göra befintlig mat ätbar. Det kommer inte finnas nötter i någon form på lajvområdet. Den mat som kommer finnas tillgänglig på lajvet möjliggör en helt vegansk kost, men det kan också förekomma animaliska födoämnen. Därför är det viktigt att ni spelare ser till att hålla all gemensam mat fri från animaliska produkter, så att alla kan äta den. Animaliska födoämnen får konsumeras separat av dem som vill äta dem.
- Vad gäller tobak så vill vi inte att ni tar med er cigaretter in i spel. Det kommer dock att finnas röktobak och rullpapper att hitta på lajvet, och ni får se till att hushålla och fördela det i spel. Rökning som sådan är alltså okej, men ni röker hemrullat om ni lyckas hitta det i spel. Snus är okej, så länge det sker diskret. Respektera ickerökare genom att inte röka i närheten av andra, såvida du inte vet att det är okej. Offutrymmet är också rökfritt. Var beredd att hantera ditt eventuella nikotinberoende.
- Kopparberg i maj kan vara kallt, blött och till och med snöigt. Ert boende kommer vara spartanskt och potentiellt obekvämt men ni kommer ha möjlighet att skydda er mot vind och regn, och med lite arbete producera värmekällor att värma er nätterna igenom.

Vad vi erbjuder

- Coaching från arrangörsteamet för att skriva en roll till lajvet som är spelbar och delaktig.
- Workshop innan lajvet för att skapa trygghet och säkerhet mellan spelarna.
- Workshop innan lajvet för att gemensamt komma fram till en spelbar nivå, bakgrundshistorier, sociala hierarkier och relationer.

- Ett spännande lajvområde med möjlighet för spelarna att förbättra sina livsvillkor till det bättre under lajvet.
- En användbar bakgrundsfiktion som fokuserar på det lilla, mänskliga snarare än att beskriva hela världen.
- Sovplats och workshoplokal torsdagfredag.
- Rimliga toalettmöjligheter.
- Ett lajv med fria ramar men med en bakomliggande dramaturgisk kurva med yttre interaktion för spelarna att reagera på.
- En bemannad offcentral inomhus med tillgång till värme, vatten, samtalspartner, snacks och enklare sjukvård.
- Ordentlig, varm mat efter lajvet.
- En ordnad, samlad session efter lajvet för att prata av sig och dela med sig av erfarenheter från lajvet.

Vad vi vill av dig

Innan lajvet

- Att du, i samråd med arrangörerna, skriver en roll som passar fiktionen och spelet. Det skall vara en roll som känns realistisk, och som berör lajvets primära teman.
- Att du läser och sätter dig in i det (rimligt korta) fiktionsmaterial som arrangörerna kommer att publicera.
- Att du ser någon av filmerna vi rekommenderar som inspirationsmaterial, och/eller läser någon av böckerna vi rekommenderar.
- Att du betalar deltagaravgift i tid och att du, om du behöver hoppa av, meddelar detta i god tid innan lajvet. Vi betalar inte tillbaka deltagaravgifter.
- Att du skaffar, och patinerar, lämpliga kläder för lajvet. Kläderna skall inte bara se rätt ut, de skall dessutom hålla dig varm genom lajvet och de skall tåla smuts och slitage.
- Att du rannsakar dig själv och kommer underfund med om du fysiskt klarar av att tillbringa upp till två dygn utomhus i Maj, med låg komfort och med begränsad tillgång till varm mat.
- Att du som spelare är bekväm med att det kan förekomma fysiskt spel, att vissa typer av spel kan ha fysiska konsekvenser för dig (t.ex utebliven mat), och att vapen som smäller högt kan komma att användas.
- Att du säkrar, i god tid, så att du kan vara ledig fredag-lördag-söndag de datum din uppsättning sker.
- Att du ger medgivande till att avbildas på bild eller video för dokumentation av lajvet. Detta material kommer naturligtvis att behandlas respektfullt av oss arrangörer, men du kan inte bortse från att hamna på film. Materialet kommer att användas av Berättelsefrämjandet för promotion och dokumentation. Potentiellt kommer också en dokumentärfilmsbesättning finnas på plats för att dokumentera, filmande kommer inte ske öppet, och vi kommer kontrollera det material som filmas innan release.
- Att du dyker upp i god tid för att delta på lajvets workshop (denna kommer börja fredag morgon). Inga ursäkter. Deltar du inte på workshopen kan du inte delta på lajvet detta är vi stenhårda med.

Under lajvet

- Att du spelar på lajvets primära tematik, och att du ger andra spelare spelutrymme.

- Att du som spelare aktivt motverkar stereotyper och hierarkier och exkluderande spel (utöver sådant som vi redan workshopat fram som önskvärt spel).
- Att du som spelare varsamt respekterar gränsen mellan vad som är tematiskt spelbart förtryck, våld och övergrepp, och vad som är icke önskvärt spel.
- Att du som spelare använder dig av de säkerhetstekniker vi workshoppar innan lajvet för att försäkra dig om att andra spelare mår bra och att spelet inte är på väg att gå över någons gräns.
- Att du som spelare tar ansvar för din egen upplevelse. Funkar inte spelet du tänkt, ändra det. Vill du ändra det mer radikalt, prata med en arrangör.

Efter lajvet

- Att du deltar i eftersamlingen efter lajvet där vi debriefar och diskuterar upplevelsen vi haft gemensamt.
- Att du, innan du avlägsnar dig från området, är behjälplig att städa och ställa allt i ordning igen.
- Att du lokaliserar eventuell rekvisita du använt och återbördar den till arrangörerna.
- Att du checkar ut innan du lämnar området, så att vi arrangörer kan ha koll på vilka som lämnat området och vilka som finns kvar.
- Att du tar kontakt med din debriefkamrat en vecka och en månad efter lajvet, och hör efter hur det är.

Bilaga B

Egen sammanställning av fakta från Montola, Markus & Stenros, Jaakko (red.): *Nordic LARP*, Fëa Livia, Stockholm, 2010.

NAME OF THE LARP	LENGHT	GAME MECHANICS
Trenne Byar	6 days	Detailed rules for boffer combat and magic.
Helsingin Camarilla	Typically 8 hours, each	Modified White Wolf Rules.
Föreningen Visionära Vetenskapsmäns Årliga Kongress	24 hours	Freeform improvisation.
Det Sista Kapitlet	60 hours	None.
Ground Zero	30 hours each	None.
Knappnålshuvudet	4 days	Narrative techniques, such as directors, blackboxing and fateplay.
Carolus Rex	34 hours	None.
1942 - Noen å Stole På?	5 days	None / theatrical honour system.
Europa	4 days	None.
Bratislavan Syntiset Yöt	6 hours	Sex simulated with dry humping, violence with latex weapons.
The Executive Game	Some 10 hours each	Almost none.
Inside:outside	4-8 hours	Almost none.
Hamlet	60+ hours	Fateplay, monologues, dramatic rules.
Zombie - Rædslernes Nat	7 hours, plus 2 hours of debriefing and dezombification	-
PanoptiCorp	72 hours	Freeform larp with almost no game mechanics.
Mellan Himmel och Hav	72 hours	Ars Amandi.
Luminescence	3 hours	Rule of Normality.
The First Rude Skov	5 hours	Two hits and you are dead, one minute to respawn.
Silmäpuoli Merirosvo	12 hours	The rule of maximal drama.
Once Upon a Time	5 days	Simple rules and replica firearms.
Enhetsfront	5 days	Ars Amandi.
System Danmarc	52 hours	No rules for violence or sexuality aside from safewords, rules for modeling an economic system.
Dragonbane	6 days	Veritas, simple magic rules. No combat rules.
The White Road	42 hours	None
Prosopopeia Bardo 2: Momentum	36 days, incl. 3 weekends of intensive play	Play as if it was real. Possession Model, prototype technology with diegetic interfaces.

Totem	54 hours	Ars Amandi and Ars Ordo.
En Still Middag med Familjen	An evening of preparation, a day of game time, and debriefing the following morning	Fateplay. On-set directors. Meta play. Black box gaming. Freeform.
Krigslive V	36 hours of play	Boffer weapons. Rules for formations and morale. Rules-heavy compared to other Danish larps, but easy-flowing in the actual fight.
Antikristuksen Yö	Saturday afternoon to Sunday noon	Simple rules, steel weapons.
Delirium	50 hours, plus two mandatory weekend workshops	Ars Amandi, Ars Ordo, Red Objects, Rule of Normality, use of audio and lights.